

Inka Hopsu vihr ym.

Lakialoite laiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan lakimuutosta, jonka tarkoituksena on mahdollistaa kansainvälistä suojelua hakevien turvapaikanhakijoiden oikeus vuokrata Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARA:n vuokra-asuntoja.

Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:ää siten, että ARA-vuokra-asuntojen asukkaiksi hyväksytään myös kansainvälistä suojelua hakevat turvapaikanhakijat ja oleskelulupaa hakevat.

Nykyisellään kansainvälistä suojelua hakevat turvapaikanhakijat on rajattu ARA-vuokra-asuntojen asukkaiden ulkopuolelle. Kun vastaanottokeskuksen toiminta päättyy, on turvapaikanhakijoilla heikot mahdollisuudet hakeutua yksityismajoituksen piiriin. Käytännössä ilman oleskelulupaa ja henkilötunnusta on mahdotonta vuokrata asuntoa Suomesta. Vastaanottokeskuksen toiminnan päättämisen jälkeen turvapaikanhakijoiden mahdollisuudet jäädä samalle alueelle rajoituvatkin asukkaiden mahdollisuuksiin löytää majoitus ystävien tai tuttavien luota. Siirrot uusiin asumisyksiköihin, jotka voivat sijaita jopa satojen kilometrien päässä, katkaisevat pahimmillaan työsuhteet ja syntyneet ihmissuhteet sekä keskeyttävät opintojen jatkamisen. Kotoutumisen turvaamiseksi turvapaikanhakijoiden asumismahdollisuuksien lisääminen on olennaista.

PERUSTELUT

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) vastaa valtion asuntopolitiikan toimeenpanosta. ARA:n keskeisimpinä tehtävinä on kehittää kestävää, laadukasta ja kohtuuhintaista asumista sekä tukea pieni- ja keskituloisten kotitalouksien ja erityisryhmien asunto-olojen parantamista. Valtion tuella rakennettuja vuokra-asuntoja eli ARA-vuokra-asuntoja on noin 355 000. ARA-vuokra-asuntoja omistavat kunnat, muut julkisyhteisöt sekä yleishyödylliset yhteisöt, jotka valitsevat asuntoihin asukkaat ja määrittävät vuokrat. Asukkaiksi on säännösten mukaan ensisijaisesti valittava kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat.

Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta sääntelee ARA-vuokra-asuntojen asukkaiden ja asuinkäytön ehtoja. Vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen

Lakialoite LA 58/2021 vp

korkotuesta annetun lain 11 §:n mukaan asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettussa laissa (719/2018) tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa tai jolle Maahanmuuttovirasto on antanut viimeksi mainitussa laissa tarkoitetun vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavan todistuksen.

Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta jättää kuitenkin huomioimatta muun muassa kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa hakevien ihmisten tilanteen. Esimerkiksi turvapaikanhakijat, joiden turvapaikkahakemuksen käsittely voi kestää useita vuosia, eivät voi näin ollen hakea kuntien tai muiden julkisyhteisöjen hallinnassa olevia vuokra-asuntoja. Vuoden 2021 keväällä kyseisen lain määrittelemät asukasrajaukset nostivat esiin ilmeisen epäkohdan, joka vaikeutti turvapaikanhakijoiden kotoutumista sekä työ- ja opiskelumahdollisuuksia.

Epäkohdat ovat tulleet esille vastaanottokeskusten lopettamispäätösten myötä. Esimerkiksi Espoon Nihtisillassa sijaitsevan vastaanottokeskuksen toiminnan päättämisestä Maahanmuuttovirasto ilmoitti alkuvuodesta 2021, tammikuun 5. päivänä. Turvapaikanhakijoiden siirrot toisiin vastaanottokeskuksiin alkoivat huhtikuun aikana. Yksikön toiminta päättyi 30.6. mennessä. Nihtisillan vastaanottokeskus oli poikkeuksellisen suuri yksikkö (450 paikkaa), joten lakkauttamispäätös vaikutti satojen ihmisten elämään Suomessa.

Vastaanottokeskukset ovat toimineet satojen ihmisen koteina jo vuosien ajan, osalle jopa 5—6 vuoden ajan. Vastaanottokeskuksen toiminnan lopettaminen merkitsee sen asukkaille siirtoa toiselle paikkakunnalle. Osa Nihtisillan vastaanottokeskuksen asukkaista oli ollut työelämässä jo pitkään, toiset olivat saaneet opiskelupaikan. Tällaisessa tilanteessa siirrot uusiin asumisyksiköihin, jotka voivat usein sijaita satojen kilometrien päässä, katkaisevat pahimmillaan työsuhteet ja syntyneet ihmissuhteet sekä pakottavat keskeyttämään opintojen jatkamisen. Lapsiperheiden kohdalla lasten kouluihin on uhkana tulla vaihdoksia, jotka eivät yleensä helpota koulupolkua. Terveysteen liittyvät hoitosuhteet voivat myös katketa. Mikäli yksilöllä on käynnissä työperusteinen oleskelulupahakemus, vesittyy se samalla.

Vastaanottokeskuksen asukkailla on teoriassa mahdollisuus hakeutua yksityismajoituksen piiriin, mutta ilman oleskelulupaa ja henkilötunnusta on käytännössä mahdotonta vuokrata asuntoa Suomesta. Nihtisillan tapauksen osalta turvapaikanhakijoiden mahdollisuudet jäädä pääkaupunkiseudulle rajoittuivat asukkaiden mahdollisuuksiin löytää majoitus ystävien tai tuttavien luota. Monet toimijat, kuten Setlementtiasunnot, Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiö HOAS ja Espoon Asunnot, olisivat olleet potentiaalisia asunnon vuokraajia, mutta kuten edellä on jo todet-

Lakialoite LA 58/2021 vp

tu, laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta rajaa turvapaikanhakijat ja oleskelulupaa vasta hakevat pois mahdollisista vuokralaisista.

Turvapaikanhakijoiden siirtäminen satojen kilometrien päähän voi hidastaa heidän kotoutumistaan. Kotoutumisen kannalta olisikin tärkeää, että turvapaikanhakijoilla olisi mahdollisuus jäädä niille asuinsijoille, joilla he ovat jo viettäneet useita vuosia vastaanottokeskuksissa, joko samaan kuntaan tai naapurikuntiin. Satojen kilometrien siirrot eivät mahdollista sitä, että elämään, kuten työhön ja opiskeluun liittyvät asiat voisivat jatkua saumattomasti.

Turvapaikanhakijoiden, niin yksilöiden kuin perheidenkin, kotoutumisen turvaamiseksi on vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:ää muutettava niin, että ARA-vuokra-asuntoihin hyväksytään asukkaiksi niin kansainvälistä suojelua hakevat turvapaikanhakijat kuin oleskelulupaa hakevat.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 727/2018, seuraavasti:

11 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

- 1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;
- 2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (719/2018) tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;
- 3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa tai jolle Maahanmuuttovirasto on antanut viimeksi mainitussa laissa tarkoitetun vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavan todistuksen;

Lakialoite LA 58/2021 vp

4) joka hakee kansainvälistä suojelua turvapaikanhakijana tai oleskelulupaa hakevana.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 20.12.2021

Inka Hopsu vihr

Satu Hassi vihr

Pirkka-Pekka Petelius vihr